

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті розкриваються інтерактивні технології навчання, які сприяють формуванню й розвитку свідомої потреби на збереження та зміцнення власного здоров'я учнів. На основі теоретичного аналізу представлено особливості навчання учнів використанню резервних сил свого організму, життєво важливим навичками здорової та безпечної поведінки, спілкуванню з людьми.

Ключові слова: збереження здоров'я, навчання, інтерактивні технології, мотивація.

Постановка проблеми та її значення. Більшість сучасних авторів визнають, що розв'язання проблеми здоров'я учнівської молоді повинно бути пов'язане не тільки із традиційними гігієнічними й медичними заходами, які здійснюються паралельно з навчальним процесом, а й з організацією шкільної оздоровчої системи. Складові цієї системи мають органічно доповнювати структуру навчального процесу та передбачають використання здоров'язбережних освітніх технологій в урочній і позаурочній діяльності.

Практика роботи загальноосвітніх навчальних закладів доводить, що успіх у формуванні свідомого ставлення молодого покоління до збереження здоров'я залежить не лише від опанування учнями навчального матеріалу, оволодіння правилами та виробленням умінь і навичок ведення здорового способу життя, а й від організації оздоровчо-профілактичної роботи у школі, класі, сім'ї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблеми інтерактивних технологій навчання у процесі збереження здоров'я старшокласників займалися вітчизняні й зарубіжні науковці. Використання інноваційних технологій навчання у процесі збереження репродуктивного здоров'я старшокласників досліджував Я. Мудрий. Інтерактивні технології навчання вивчали О. Пометун, Л. Пироженко.

Мета статті. Охарактеризувати інтерактивні технології навчання у процесі збереження здоров'я старшокласників.

Виклад основного матеріалу. У значній частині навчальних закладів питання збереження та зміцнення здоров'я, стосунків із протилежною статтю, підготовки до сімейного життя майже не розглядаються або вивчаються факультативно. Як результат – несформованість свідомої потреби на збереження та зміцнення власного здоров'я, у відсутності позитивної мотивації до ведення здорового способу життя.

Національна доктрина розвитку освіти констатує, що найважливішим завданням сучасної шкільної освіти є формування мотивації до збереження та зміцнення здоров'я людини. Школа повинна навчити учнів використанню резервних сил свого організму, життєво важливим навичками здорової та безпечної поведінки, спілкуванню з людьми, передбаченню наслідки своєї поведінки та вмінню приймати рішення, а також формувати цінності і переконання, які сприяють свідомому вибору здорової поведінки та наміру дотримуватися її протягом життя [2].

Досвід роботи загальноосвітніх навчальних закладів доводить, що успіх формування свідомого ставлення до збереження і зміцнення здоров'я старшокласників значною мірою залежить від оволодіння вчителями інноваційними технологіями навчання і виховання, впровадження їх у щоденну практику загальноосвітніх навчальних закладів.

Інновація – нововведення, зміна, оновлення; новий підхід, створення якісно нового, використання відомого в інших цілях. Стосується вона освіти, медицини, рекреаційної проблематики. Поняття "інновація" вперше було вжито понад століття в культурології та лінгвістиці для позначення процесу трансфера (лат. *transfere* – переносу, переміщую) – проникнення елементів однієї культури в іншу і набуття при цьому нових, не властивих раніше якостей. Саме втілення нових ідей є ознакою, за якою відрізняють інновації від новацій: якщо педагог відкриває принципово нове, то він новатор, якщо трансформує наукову ідею у практиці – інноватор.

Більшість науковців зазначає, що технологія – це певний комплекс, який складається із запланованих результатів, засобів оцінки для коригування та вибору методів і прийомів навчання, оптимальних для кожної конкретної ситуації, а також розробленого вчителем на цій підставі набору моделей навчання.

Регулятивний вплив технології при реалізації змісту збереження здоров'я старшокласників можна використати у таких напрямках: пошук підстави результативності діяльності; мобілізація прогресивних досягнень науки й практичного досвіду для гарантії одержання необхідного результату; побудова діяльності на інтенсивній, а не екстенсивній основі; приділення більшої уваги прогнозуванню діяльності з метою запобігання її проєкції у ході виконання; використання у всезростаючій мірі найсучасніших інформаційних засобів, максимальна автоматизація рутинних операцій.

При цьому структурний зв'язок технологій та діяльності має такий вигляд: діяльність – потреба – мета – мотив – мотивація – задача – прийом – дія – операція – результат. Технологія виступає як сукупність способів, спрямованих на оволодіння системою знань, досвіду, умінь і практики роботи суб'єктів процесу збереження здоров'я учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

При виборі технологій, форм, методів збереження здоров'я важливо використання психолого-педагогічних ресурсів у площині розвитку пізнавальних інтересів старшокласника. Мова йде про просвітницьку діяльність. При цьому значну роль відіграє насиченість змісту вправами, які сприяють активізації таких вищих психічних функцій, як мислення, уява на основі відчуття та сприймання. Лекції, семінари допомагають здійснювати в основному комунікативну та перцептивну функції в роботі зі старшокласниками, тоді як у процесі практичних занять, рольових ігор, тренінгів пріоритетну роль відіграє інтерактивна функція виховання. Пізнавальні резерви таких занять, які у діагностичній літературі визначені як "активні форми і методи", пов'язані з тим, що на основі певних змістових і цільових установок переконання формуються через відповідні вправи (операційні установки). Найбільш ефективними і комплексними інноваційними технологіями є інтерактивні.

Зазначимо, що термін "інтерактивна педагогіка" відносно новий: його до наукового обігу ввів у 1975 р. німецький дослідник Ганс Фріц. У дослідженнях цього вченого визначено мету інтерактивного процесу – це зміна і поліпшення моделей поведінки його учасників. Аналізуючи власні реакції та реакції партнера, учасник змінює свою модель поведінки і свідомо засвоює її. Це дозволяє говорити про інтерактивні методи як процес інтерактивного виховання [3, с. 7].

Суть інтерактивного навчання у співнавчанні, взаємонавчанні (колективному, груповому, у співпраці), де учень і вчитель – рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання. При інтерактивному навчанні не може бути домінування одного учасника навчального процесу над іншими, однієї думки над іншою, а учні вчать бути демократичними, критично мислити, приймати продумані рішення, спілкуватися з іншими людьми. Інтерактивність у навчанні можна пояснити як здатність до взаємодії, навчання у режимі бесіди, діалогу, дії. Отже, у дослівному розумінні інтерактивним може бути названий метод, в якому той, хто навчається, є учасником, тобто здійснює щось: говорить, управляє, моделює, пише, малює. Він не виступає лише слухачем, спостерігачем, а бере активну участь у тому, що відбувається, власне створюючи це явище [1, с. 107]. Інтерактивні технології навчання в процесі збереження здоров'я сприятимуть кращому відпрацюванню та дотриманню старшокласниками певних моделей поведінки, які допоможуть зберегти та покращити їх власне здоров'я.

Інтерактивними можна вважати технології навчання, які здійснюються шляхом активної взаємодії учнів у процесі навчання. Вони дають змогу на основі внеску кожного з учасників процесу навчання у спільну справу отримати нові знання й організувати спільну діяльність від окремої взаємодії до широкої співпраці. На відміну від активних методів навчання, які будуються на однібічній комунікації (її організує й постійно стимулює вчитель), інтерактивні методи принципово змінюють схему комунікації в навчальному процесі. Інтерактивні методи орієнтовані на реалізацію пізнавальних інтересів і потреб особистості, тому особлива увага приділяється організації процесу ефективної комунікації, в якій учасники процесу взаємодії більш мобільні, відкриті й активні. Основою інтеракції є принцип багатоваріантної комунікації, яка характеризується відсутністю полярності та мінімальною сконцентрованістю на точці зору вчителя. На думку О. Пометун, ефективність будь-якої технології багато в чому залежить від того, наскільки правильно обрано спосіб взаємодії, форму комунікації учасників навчального процесу. Часто в існуючій системі освіти основною формою комунікації залишається монолог. Спочатку педагог у монологічній формі передає знання учням, а потім вони звітуються про отримані знання, знову ж у вигляді монологічних відповідей. При цьому вчитель є своєрідним полюсом, навколо якого концентрується вся комунікація учасників навчального процесу. Відтак, на практиці реалізується модель однібічної комунікації [3, с. 29].

Важливим є те, що участь у інтеракції сприяє формуванню й розвитку навичок співробітництва в учнів. Людина як соціальна істота безперервно функціонує у різних групах, тож уміння адаптуватися у різноманітних колективах, орієнтуватися у життєвих ситуаціях є однією з умов успішної самореалізації особистості. Зазначимо, що беручи участь у інтеракції, учні займають активну позицію в навчанні, стають суб'єктами освітнього процесу. Правильно організована інтеракція дозволяє залучити всіх учнів класу до роботи одночасно, зводить до мінімуму можливість пасивності дітей або неучасті в роботі. Створення необхідної для інтеракції сприятливої атмосфери на уроці допомагає подолати учням невпевненість у власних силах, острах перед діалогом із вчителем та однокласниками, надає можливість тим учням, які зазвичай не досягають задовільних результатів у індивідуальній роботі, реалізувати себе

під час виконання інтерактивних вправ при підтримці партнерів по групі. Використання інтерактивних технологій на уроці посилює ефективність засвоєння інформації, розвиває комунікативні навички учнів, дозволяє їм навчитися запобігати конфліктам і успішно виходити з конфліктних ситуацій, підвищує інтерес до навчання, вчить дітей самостійного пошуку інформації, вимагає від них творчого підходу до розв'язання завдань [3, с. 108].

Перевагою тренінгової методики, як однієї з інтерактивних технологій, є те, що вона дає унікальну можливість вивчити складні, емоційно значимі питання у безпечній обстановці тренінгу, а не в реальному житті з його загрозами та ризиками. Тренінг дозволяє вчитися без хвилювання про неприємні наслідки, які можуть виникнути у випадку прийняття неправильного рішення.

Дидактичні особливості таких форм навчання проявлялися у руйнуванні неправильних стереотипів щодо шкідливих звичок, нездорового способу життя, прагненні зацікавити старшокласників, спонукати їх до самостійного пошуку і активної мисленнєвої діяльності, допомагати здійснити перехід від теоретичного рівня до прикладних знань.

Висновки. Відтак, зазначимо, проведення заходів просвітницької діяльності з використанням інтерактивних технологій дає право стверджувати, що ефективні інтерактивні технології мають достатні можливості, сформовану авторитетну позицію у збереженні здоров'я старшокласників. Також необхідно пам'ятати, що сучасні інтерактивні технології виховання, зорієнтовані на зміцнення фізичного, психічного, соціального і, найперше, духовного здоров'я, повинні будуватися на стимулюванні позитивних почуттів успіху й оптимізму.

Таким чином, проблема збереження здоров'я молодого покоління стосується не тільки медичних працівників, батьків, громади, а й педагогів загальноосвітніх навчальних закладів. Необхідною та ефективною є просвітницька діяльність у цьому напрямку роботи. Розв'язання цієї важливої проблеми багато в чому залежить від залучення до методичної системи здоров'язбережних технологій.

Використані джерела

1. Мудрий Я. С. Використання інноваційних технологій навчання у процесі збереження репродуктивного здоров'я старшокласників / Я. С. Мудрий // Вісник Черкаського університету. – Вип. 123. – Черкаси, 2008. – С. 105-108. (Серія: Педагогічні науки)
2. Національна доктрина розвитку освіти / Указ Президента України від 17 квітня 2002 року. – № 347 / 2002 // Освіта України. – № 33. – С. 4-6.
3. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.П.Н., 2002. – 136 с.

Бойко Т.В.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ СОХРАНЕНИЯ ЗДОРОВЬЯ СТАРШЕКЛАССНИКОВ

В статье раскрываются интерактивные технологии обучения, которые способствуют формированию и развитию сознательной потребности на сохранение и укрепление собственного здоровья учащихся. На основе теоретического анализа представлены особенности обучения учащихся использованию резервных сил своего организма, жизненно важным навыками здорового и безопасного поведения, общению с людьми.

Ключевые слова: *сохранение здоровья, обучения, интерактивные технологии, мотивация.*

Bojko T.V.

INTERACTIVE TECHNOLOGIES OF STUDIES ARE IN THE PROCESS OF MAINTAINANCE OF HEALTH OF SENIOR PUPILS

Interactive technologies of studies, which are instrumental in forming and development of conscious necessity on a maintainance and strengthening of own health of students, open up in the article. On the basis of theoretical analysis the features of studies of students to the use of reserve forces of the organism are presented, vitally important skills of healthy and safe conduct, to socializing with people.

Key words: *maintainance of health, studies, interactive technologies, motivation.*

Стаття надійшла до редакції 04.04.13